

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksun periminen loma-ajan peruuttamatta jätetystä varhaiskasvatuspaikasta

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 27.11.2024 § 33

318/12.07.00/2024

Talousarvion 2025 valmisteluneuvotteluissa on nostettu esille varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain (150/2016) 10 §:n käyttöönotto liittyen loma-aikojen peruuttamatta jätettyihin varhaiskasvatuspaikkoihin.

Koulujen loma-aikoina (jouluna, syys- ja talvilomaviikoilla sekä kesäaikana) varhaiskasvatus järjestetään pitämällä auki vain sen verran yksiköitä ja ryhmiä, mitä ennakolta varattu palveluntarve edellyttää. Viime vuosina loma-aikojen palvelutarpeen varauksissa on ollut nähtävissä suuntaus, jossa lapsille varataan varhaiskasvatuspaikka, jota ei kuitenkaan käytetä. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain 10 §:ssä sanotaan asiasta seuraavasti: "Jos lapsen huoltajat varaavat lapselle varhaiskasvatuspaikan lomansa ajaksi eivätkä peruuta sitä, voidaan peruuttamatta jätetystä varhaiskasvatuspaikasta periä puolet tämän lain mukaan määräytyvästä kuukausimaksusta. Vaikka perheen tulot olisivat niin pienet, ettei lapselle ole määrätty kuukausimaksua, voidaan tässä momentissa tarkoitettulla tavalla käyttämättä jätetystä varhaiskasvatuksesta kuitenkin periä puolet 7 §:n mukaisesta pienimmästä perittävästä maksusta."

Asiakasmaksulain lisäksi tulee huomioida myös varhaiskasvatuslaki 540/2018, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Lain 5 §:n mukaan kunnan on järjestettävä tässä laissa säädettyä varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lisäksi lain 12 §:ssä sanotaan, että kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi ennen oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) tarkoitettua oppivelvollisuuden alkamista saa varhaiskasvatusta päiväkodissa tai perhepäivähoidossa sen kalenterikuukauden alusta, jona lapsi täyttää yhdeksän kuukautta.

Asiakasmaksulain kohdan käyttäminen on monella tavoin haasteellista, kun sitä sovelletaan huomioiden varhaiskasvatuslaki. Varhaiskasvatuslaki ei ota kantaa ja velvoita siihen, että lasta ei saisi tuoda varhaiskasvatukseen huoltajien lomien aikana tai että huoltajien tulisi kertoa, milloin he pitävät lomansa. Asiakasmaksulain 10 §:n 2 momentissa käyttö rajataan kuitenkin koskemaan ainoastaan huoltajien lomaa. Asiakasmaksulain pykälän käyttäminen edellyttää lasten poissaolojen seuraamista ja asiaan liittyvän tiedon keräämistä, joka lisää myös henkilöstön työmäärää. Henkilöstön tulee muistaa kysyä jokaisella kerralla erikseen, johtuiko lapsen poissaolo huoltajan lomasta. Kyseinen lisämaksu voidaan periä ainoastaan silloin, jos huoltaja kertoo lapsen poissaolon syyksi oman tai toisen huoltajan loman. Lisämaksua ei voida periä, mikäli syy on jokin muu tai huoltaja ei kerro mitään syytä. Syyn kertomisen vapaaehtoisuus heikentää perheiden tasa-arvoista kohtelua. Myös mahdollinen lisämaksuista saatava hyöty verrattuna sen aiheuttamaan lisätyöhön on todennäköisesti varsin pieni.

Lisämaksun vaikutukset voivat olla myös kielteisiä lapsen edun kannalta. Lisämaksu voi muun muassa vaikuttaa vähentävästi lapsen lomiin. Jos huoltaja esimerkiksi saakin äkillisesti mahdollisuuden jäädä lomalle ja haluaisi pitää myös lapsensa kotona, lisämaksu voi vaikuttaa siihen, että hän tuo lapsensa varauksen mukaisesti varhaiskasvatukseen.

Asiaa on selvitetty myös Kuntaliitosta, josta todettiin, että kyseinen pykälä on vaikeasti tulkittavissa ja sen käyttö on ilmeisen harvinaista. Pykälässä ei ole tarkemmin määritelty, mitä loma-aikaa se koskee ja pykälä on muutenkin hieman hankalasti muotoiltu.

Lisäksi selviteltiin, löytyisikö muista kunnista kokemuksia asiakasmaksulain 10 §:n 2. momentin käytöstä. Selvittelyssä löytyi kaksi kuntaa, joista kysyttiin heidän kokemuksiaan. Toisessa kunnassa lautakunta oli päättänyt ottaa pykälän käyttöön 1.6.2022 alkaen. Käytännöstä kuitenkin luovuttiin, koska seuranta osoittautui hankalaksi, koska lain mukaan se liittyy huoltajien omaan lomaan ja niiden todentaminen oli haasteellista. Toinen kunta, joka oli harkinnut lisämaksun perimistä varatuista mutta perumatta ja käyttämättä jätetyistä päivistä, luopui aikomuksesta, koska heistä sille ei ollut juridista perustelua.

Lisätietoja: varhaiskasvatuksen päällikkö Pii Silventoinen-Litja, p. 040 809 6797.

Kasvatus- ja koulutusjohtajan ehdotus:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta

1. päättää, että Kontiolahden kunnassa ei oteta käyttöön asiakasmaksulain 10 §:n mahdollistamaa maksua peruuttamatta jätetystä varhaiskasvatusajasta
2. lähettää päätökseen edelleen tiedoksi kunnanhallitukselle.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.
